

УДК: 658.018:621 (477.64)

ЛЯСКОВЕЦЬ О. В.
Запорізький національний університет

ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВ МАШИНОБУДУВАННЯ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ: ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ, ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ

В статті проаналізовано особливості господарської діяльності підприємств машинобудування та оцінено залежність їх розвитку від мінливості чинників внутрішнього та зовнішнього середовища. Встановлено, що з метою визначення рівня економічного розвитку доцільним є дослідження ефективності виробництва, рівня прибутковості та здійснено аналіз рентабельності, фінансової стійкості, платоспроможності, ділової активності на підприємствах машинобудування. За результатами проведеного аналізу визначено особливості економічного розвитку на обраних підприємствах та запропоновано напрямки покращення ефективності функціонування, налагодження розвитку.

Ключові слова: ефективність функціонування, економічний розвиток, рівень фінансово-економічної безпеки, виробничо-господарська діяльність, підприємства машинобудування.

LIASKOVETS' O.
Zaporizhia National University

ECONOMIC DEVELOPMENT OF MECHANICAL ENGINEERING ENTERPRISES OF THE ZAPORIZHIA REGION: FEATURES OF FUNCTIONING, WAYS TO IMPROVE ACTIVITIES

The article analyzes peculiarities of economic activity of mechanical engineering enterprises and assesses the dependence of their development on the variability of factors of the internal and external environment. It is established that in order to determine the level of economic development it is expedient to study the efficiency of production, the level of profitability and analyze the profitability, financial stability, solvency, business activity at the enterprises of mechanical engineering. According to the results of the analysis, the peculiarities of economic development in the selected enterprises were determined and directions for improving the efficiency of functioning, development of development were proposed.

Key words: efficiency of functioning, economic development, level of financial and economic security, production and economic activity, mechanical engineering enterprises.

Постановка проблеми. В умовах сьогодення ефективність функціонування підприємств машинобудування перебуває під постійним впливом факторів оточуючого середовища, що ускладнює процес їх економічного розвитку та є причиною погіршення результатів діяльності. Впродовж останніх років значна частка підприємств машинобудування опинилася в кризовому стані, підтвердженням чого є зниження показників виробничо-господарської діяльності, втрата конкурентних позицій на ринку та, як наслідок, зниження рівня економічного розвитку. Вищенаведене дозволяє відзначити, що розвиток підприємств машинобудування також впливає на економічний, соціальний розвиток регіону, країни в цілому. Тому доцільним є ґрунтовний аналіз фінансової діяльності підприємств машинобудування з метою оцінки сформованого рівня економічного розвитку та виявлення причин, що обумовили зниження ефективності функціонування, що додатково підтверджує актуальність дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливості розвитку підприємств машинобудування, оцінка рівня економічної безпеки, результативність виробничо-господарської діяльності, напрямки покращення ефективності функціонування були розглянуті в працях таких вчених: Білошкурська Н. В. та Білошкурський М. В. [1, с. 24–27], Бондарчук М. К. та Воляник Г. М. [2, с. 208–215], Дакус А. В. та Сімченко Н. О. [3], Кондратюк О. І. [4, с. 258–265], Маркова С. В. [5, с. 42–44], Оргинський В. Л. [6], Покропивний С. Ф. [9], Пономарьов В. П. [10], Селіверстов В. В. та Селіверстов О. В. [11, с. 34–35], Череп А. В. та Худолей Л. В. [12, с. 34–39]. Доцільно зауважити, що питання дослідження рівня економічного розвитку, визначення напрямів покращення діяльності підприємств машинобудування Запорізької області є розкритим не в повній мірі.

Метою статті є аналіз господарської діяльності підприємств машинобудування, оцінка рентабельності, фінансової стійкості, платоспроможності, ділової активності, визначення особливостей економічного розвитку та розробка напрямків покращення ефективності функціонування, налагодження розвитку.

Виклад основного матеріалу. Функціонування підприємств машинобудування зазнає постійного впливу чинників зовнішнього та внутрішнього середовища, тобто податкового тиску, зниження інвестиційного та інноваційного потенціалу, зростання екологічної, правової, кадрової, інформаційної проблем, відсутності податкових пільг, непрофесійності роботи працівників підприємств, погіршення процесу виробництва. Задля визначення рівня економічної безпеки, економічного розвитку, результативності процесу виробництва, фінансової незалежності, очікуваного прибутку, розміру

заборгованості підприємств доцільно проаналізувати показники фінансової стійкості, рентабельності, ділової активності, платоспроможності, що дозволить дослідити особливості економічного розвитку.

Нами було проаналізовано рентабельність, фінансову стійкість та ділову активність ПрАТ «Запоріжтрансформатор». У ході проведеного дослідження показників рентабельності у 2012-2016 рр. ПрАТ «Запоріжтрансформатор» спостерігається цікава динаміка (табл. 1). Частина показників мають від'ємну динаміку, а саме: рентабельність активів у 2012 р. становила 24,66%, 2013 р. – 8,75%, 2014 р. – (63,52%), 2015 р. – (72,7%), 2016 р. – (23,9%), тобто скорочення відносно 2015 р. склало 67%; спадну динаміку починаючи з 2014 р. мала рентабельність власного капіталу, яка у 2015 р. становила (87,8%), а в 2016 р. показник набув позитивного значення – 0,19; чиста рентабельність продажу також у 2014–2016 рр. мала від'ємні значення. Від'ємне значення даних показників свідчить про збитковість діяльності підприємства, скорочення обсягів продажу, погіршення якості продукції, неефективність використання власного капіталу, активів та причиною такого зниження є отриманий збиток у 2016 р., сума якого становила 931245 тис. грн.

Таблиця 1

**Аналіз виробничо-господарської діяльності
ПрАТ «Запоріжтрансформатор» у 2012–2016 рр.**

Назва показників	2012	2013	2014	2015	2016
Показники рентабельності					
Рентабельність активів	24,66	8,75	-63,52	-72,71	-23,92
Рентабельність власного капіталу	97,45	48,48	-220,57	-87,86	0,19
Рентабельність сукупного капіталу (загального)	36,69	17,99	4,55	0,33	21,46
Рентабельність продукції	66,86	52,21	46,70	31,39	97,05
Коефіцієнт рентабельності реалізації	54,67	33,86	14,79	1,21	58,60
Чиста рентабельність продажу	23,99	12,11	-167,19	-243,64	-39,59
Показники фінансової стійкості					
Коефіцієнт фінансової автономії (незалежності)	0,25	0,10	0,47	1,18	-1,30
Коефіцієнт фінансової залежності	3,97	9,66	2,13	0,85	-0,77
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	-0,67	-4,47	-2,31	-1,50	1,39
Коефіцієнт співвідношення власного і залученого капіталу	0,34	0,12	0,32	0,54	-0,57
Коефіцієнт концентрації власного капіталу	0,25	0,10	0,47	1,18	-1,30
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,38	0,90	1,47	2,18	2,30
Коефіцієнт довгострокової заборгованості	0,017	0,033	0,03	0,02	0,015
Коефіцієнт фінансової незалежності капіталізованих джерел	0,98	0,97	0,97	0,98	0,98
Коефіцієнт забезпеченості власним засобами	-0,36	-1,22	-0,55	1,48	-4,10
Показники ділової активності					
Частка прибутку від реалізації в загальній сумі прибутку	1,32	2,32	-0,19	-0,10	-1,23
Коефіцієнт стійкості економічного зростання	0,756	0,079	-4,573	-1,7626	0,560
Коефіцієнт оборотності активів	1,03	0,72	0,38	0,30	0,60
Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	7,62	6,31	4,57	4,65	4,89
Коефіцієнт оборотності основних засобів (фондовіддача)	4,74	3,06	1,41	1,07	2,29
Фондомісткість	0,21	0,33	0,71	0,94	0,44
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	3,02	1,79	1,50	1,15	2,91
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	5,53	2,02	3,46	2,94	6,30
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	4,06	4,00	1,32	0,36	-0,49
Тривалість обороту власного капіталу	88,61	89,95	272,86	998,29	-742,20
Тривалість погашення дебіторської заборгованості	119,21	201,32	240,12	314,14	123,88
Тривалість погашення кредиторської заборгованості	65,14	178,47	104,17	122,33	57,18

Примітка: розраховано автором на основі [8]

Дані табл. 1 свідчать, що у 2016 р. рентабельність продукції та коефіцієнт рентабельності реалізації мали позитивну динаміку у порівнянні з 2015 р. та зростання становило 2 рази та відповідно 47 разів. Підприємство є низькорентабельним, тому що показники мали тенденцію до скорочення у 2016 р. Причиною погіршення результатів діяльності є коливання валютних курсів, втрата споживачів, отримання збитку при зростанні виробничих витрат, погіршення партнерських відносин, неефективна організація процесу виробництва та діяльності в цілому.

За проведеними розрахунками коефіцієнтів фінансової стійкості у 2012–2016 рр. ПрАТ «Запоріжтрансформатор» подібно до показників рентабельності спостерігається тенденція до скорочення (табл. 1). Отримані розрахунки свідчать про досить низький рівень фінансової стійкості у 2016 р., адже коефіцієнт фінансової автономії у 2016 р. відносно 2015 р. скоротився у 2,1 рази, що пояснюється від'ємним значенням власного капіталу, яке у 2016 р. становило (5315066) тис. грн.

У 2016 р. спадну динаміку мав коефіцієнт концентрації власного капіталу, який у 2015 р. сягнув 1,18 та у 2016 р. – (1,3) та зростаючу динаміку мав коефіцієнт концентрації позикового капіталу, який у

2015 р. становив 2,18, 2016 р. – 2,3, відповідно зростання становило 5,85% (табл. 1). У 2016 р. для підприємства характерним є зростання залежності від позикових джерел фінансування, що негативно впливає на ефективність діяльності та пояснюється підвищенням суми позикового капіталу у 2016 р. відносно 2015 р. на 1299832 тис. грн. або 16%. У 2016 р. підприємство не повністю забезпечене власними оборотними коштами, що підтверджує спадна динаміка коефіцієнта забезпеченості власними засобами, який у 2015 р. сягнув 1,48 та в 2016 р. відповідно (4,10). На підставі проведеного аналізу, можна стверджувати, що підприємство у 2016 р. мало низький рівень фінансової стійкості, характеризувалося скороченням довгострокових і зростанням поточних зобов'язань, було збитковим, більшість показників фінансової стійкості знизилася та мали від'ємне значення.

Далі проаналізовано коефіцієнти ділової активності ПрАТ «Запоріжтрансформатор» за 2012–2016 рр. (табл. 1). Від'ємне значення мав коефіцієнт стійкості економічного зростання, який у 2015 р. сягнув (1,7) та в 2016 р. коефіцієнт набув позитивного значення та становив 0,56, що обумовлене скороченням фінансових витрат у порівнянні з 2015 р. на 902589 тис. грн та збитковим результатом діяльності.

У 2016 р. відбулося зростання таких коефіцієнтів: коефіцієнт оборотності активів у 2015 р. становив 0,3, у 2016 р. відповідно 0,6, тобто зріс на 100%; підвищення коефіцієнта оборотності матеріальних запасів у 2016 р. порівняно до 2015 р. склало 5% та свідчить про зростання попиту на готову продукцію; фондвіддача у 2015 р. мала значення 1,07 та у 2016 р. – 2,29, тобто зросла у 1,1 разу (табл. 1). За нормального функціонування на підприємстві повинна зростати фондвіддача та знижуватися фондомісткість. Відповідно, на даному підприємстві, спостерігається подібна ситуація, адже показник фондомісткості у 2016 р. скоротився відносно 2015 р. на 53%. У 2016 р. відбулося зростання коефіцієнта оборотності дебіторської заборгованості порівняно до 2015 р. у 1,5 рази, що свідчить про своєчасне повернення оплати покупцями, скасування штрафних санкцій. Зростання коефіцієнта кредиторської заборгованості в 2016 р. у порівнянні з 2015 р. у 1,1 разу означає, що відбулося зменшення покупок у кредит та знизилася залежність від позикових коштів. Таким чином, коефіцієнти ділової активності у 2016 р. у порівнянні з 2015 р. мали тенденцію до покращення, але деякі з них погіршилися, що підтверджує неефективність діяльності, збитковість, погіршення іміджу на внутрішньому ринку, втрату конкурентних позицій та свідчить про загрозу банкрутства.

Спираючись на отримані результати дослідження було проаналізовано та обґрунтовано тип фінансової стійкості ПрАТ «Запоріжтрансформатор» у 2012–2016 рр. Було встановлено, що для підприємства у 2016 р. відповідно до 2015 р. є характерним від'ємний обсяг власного капіталу (5315066 тис. грн), скорочення суми необоротних активів на 103372 тис. грн, або 4%. Одночасно власні обігові кошти мали негативну динаміку у 2012–2016 рр. та їх сума в 2016 р. становила 7551273 тис. грн і лише у 2015 р. їх обсяг був позитивним і склав 2034474 тис. грн.

Скорочення суми довгострокових зобов'язань у 2016 р. відносно 2015 р. склало 2295 тис. грн, або 2% та короткострокові кредити у 2016 р. становили 7989001 тис. грн, тобто підвищення відносно 2015 р. становило 2379660 тис. грн, або 42%. За результатами аналізу для підприємства у 2016 р. характерний кризовий тип фінансової стійкості. У 2016 р. нестача власних оборотних коштів становила 8278431 тис. грн, нестача довгострокових кредитів і позик була у розмірі 8133427 тис. грн, нестача основних джерел покриття запасів становила 144426 тис. грн. Слід наголосити, що підприємство у 2016 р. відносно 2015 р. має збиток у розмірі 931245 тис. грн, фінансові витрати скоротилися на 902589 тис. грн, сума позикового капіталу підвищилася на 1299832 тис. грн, тобто існують всі можливості призупинення діяльності та банкрутства.

Таким чином, діяльність підприємства є нерентабельною, відсутня можливість погасити боргові зобов'язання, зменшується обсяг виробництва та попит на продукцію, скорочується частка замовлень, що підтверджується скороченням показників рентабельності, фінансової стійкості та ділової активності і тому, керівництву, необхідно розробити комплекс заходів, методів виведення підприємства з кризового стану з метою запобігання банкрутству в майбутньому. Відповідно до проаналізованих даних, можна відзначити, що підприємство має доволі низький рівень економічного розвитку, що підтверджується погіршенням результатів діяльності. З метою підвищення економічного розвитку доцільно вжити заходів щодо розробки методів нейтралізації дії загроз ринкового середовища, покращити виробничу діяльність, залучитися підтримкою держави, сформувати конкурентні переваги, створити безпечні умови розвитку, прийняти виважені управлінські рішення, зміцнити конкурентні позиції на ринку та впровадити інноваційні технології.

Було розраховано показники рентабельності ПАТ «Запорізький механічний завод», які наведені у табл. 2. По даному підприємству спостерігалася тенденція щодо скорочення окремих показників у 2016 р., а саме: рентабельність активів у 2015 р. була у розмірі 2,92%, а в 2016 р. становила 1,76%, тобто частка скорочення склала 39,93% та у порівнянні з 2014 р. частка скорочення становила 33,62%; у 2016 р. відносно 2015 р. рентабельність власного капіталу зменшилася на 39,36% та становила у 2015 р. 3,04%, у 2016 р. – 1,85%. Спадна динаміка даних показників свідчить про неефективність використання наявних активів, фінансових ресурсів, розподілу наявного капіталу та обумовлене скороченням чистого прибутку з 1824 тис. грн у 2015 р. до 1129 тис. грн у 2016 р.

Таблиця 2

**Аналіз виробничо-господарської діяльності
ПАТ «Запорізький механічний завод» у 2012–2016 рр.**

Назва показників	2012	2013	2014	2015	2016
Показники рентабельності					
Рентабельність активів	2,59	1,90	2,65	2,92	1,76
Рентабельність власного капіталу	2,72	2,04	2,80	3,04	1,85
Рентабельність сукупного капіталу (загального)	3,12	12,51	3,57	3,00	2,42
Рентабельність продукції	33,90	34,24	34,09	43,58	33,57
Коефіцієнт рентабельності реалізації	11,97	62,27	13,90	7,03	6,30
Чиста рентабельність продажу	8,67	8,24	9,30	6,10	4,22
Показники фінансової стійкості					
Коефіцієнт фінансової автономії (незалежності)	0,93	0,93	0,97	0,95	0,95
Коефіцієнт фінансової залежності	1,08	1,07	1,03	1,05	1,05
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,18	0,13	0,50	0,68	0,94
Коефіцієнт співвідношення власного і залученого капіталу	12,85	14,01	30,89	20,08	18,77
Коефіцієнт концентрації власного капіталу	0,93	0,93	0,97	0,95	0,95
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,01	0,01	0,03	0,04	0,05
Коефіцієнт довгострокової заборгованості	0,093	0,089	0,35	0,00	0,00
Коефіцієнт фінансової незалежності капіталізованих джерел	0,91	0,91	0,65	1,00	1,00
Коефіцієнт забезпеченості власним засобами	0,68	0,64	0,94	0,93	0,95
Показники ділової активності					
Частка прибутку від реалізації в загальній сумі прибутку	2,45	2,33	2,11	4,04	4,88
Коефіцієнт стійкості економічного зростання	0,027	0,020	0,028	0,0304	0,013
Коефіцієнт оборотності активів	0,30	0,23	0,28	0,48	0,42
Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	3,94	3,34	2,93	2,69	2,00
Коефіцієнт оборотності основних засобів (фондовіддача)	0,38	0,29	0,52	7,10	6,57
Фондомісткість	2,61	3,48	1,93	0,14	0,15
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	2,30	2,72	1,89	2,24	1,70
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	9,19	4,58	21,03	21,36	10,48
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	0,31	0,25	0,30	0,50	0,44
Тривалість обороту власного капіталу	1148,46	1453,24	1194,95	721,75	823,45
Тривалість погашення дебіторської заборгованості	156,56	132,35	190,35	160,77	212,33
Тривалість погашення кредиторської заборгованості	39,17	78,52	17,12	16,85	34,34

Примітка: розраховано автором на основі [7]

Відбувся спад рентабельності сукупного капіталу, який у 2015 р. склав 3%, у 2016 р. – 2,42% та зниження рентабельності продукції у 2016 р. відносно 2015 р. на 22,97%, що свідчить про зменшення обсягів випуску продукції (табл. 2). У 2016 р. порівняно до 2015 р., поряд з зазначеними показниками, відбулося скорочення коефіцієнта рентабельності реалізації на 10,35%. За результатами аналізу можна стверджувати, що діяльність підприємства є низькорентабельною, адже спадна динаміка рентабельності активів, рентабельності власного капіталу, чистої рентабельності продажу свідчить про погіршення відносин з партнерами, скорочення покупок, неефективний перерозподіл ресурсів та існують слабкі сторони діяльності щодо налагодження якості, конкурентоспроможності та джерел збуту продукції.

Визначивши рівень рентабельності підприємства було проаналізовано коефіцієнтів фінансової стійкості у 2012–2016 рр. Як видно з табл. 2 частина коефіцієнтів мали тенденцію до зростання у 2016 р. Варто відзначити, що коефіцієнт фінансової автономії у 2015-2016 рр. мав незмінну динаміку та становив 0,95, тобто залишається незмінним рівень самостійності підприємства, покращуються розрахунки за наявними зобов'язаннями та відповідно сума власного капіталу зазнала зростання у 2016 р.

Незмінну динаміку також має коефіцієнт фінансової залежності, який у 2015-2016 рр. становив 1,05, що підтверджує погіршення результатів діяльності, неефективність використання власних оборотних коштів та зростання позикових джерел фінансування. Для підприємства є характерним зростання суми позикового капіталу у 2016 р. відносно 2015 р. на 288 тис. грн, або 9,7%, тобто підвищується залежність від довгострокових кредитів, знижується рівень фінансової стійкості та відповідно коефіцієнт концентрації позикового капіталу у 2016 р. склав 0,05 та у 2014 р. – 0,04. Позитивну динаміку мали коефіцієнт концентрації власного капіталу, який у 2015-2016 рр. мав незмінне значення та становив 0,95 та зростання у 2016 р. порівняно до 2015 р. коефіцієнта забезпеченості власними засобами становило 1,54%. Для підприємства характерним є відсутність у 2015-2016 рр. довгострокових зобов'язань, що обумовило отримане значення коефіцієнта довгострокової заборгованості. Відповідно до проведеного аналізу ПАТ «Запорізький механічний завод» у 2016 р. мав середній рівень фінансової стійкості, було прибутковим, мало зростання суми поточних зобов'язань, були відсутні короткострокові кредити, спостерігалася позитивна динаміка коефіцієнтів фінансової стійкості, за винятком окремих показників.

Розглянуто показники ділової активності ПАТ «Запорізький механічний завод» у 2012–2016 рр. задля оцінки рівня ефективності діяльності та перспектив розвитку (табл. 2). На підставі проаналізованих даних фінансової звітності, ми з'ясували, що у 2016 р. відносно 2015 р. відбулося скорочення суми прибутку від продажу продукції на 2352 тис. грн, або 26%, фінансові результати до оподаткування відносно 2015 р. скоротилися на 870 тис. грн, або 38,7%, що стало причиною зростання частки прибутку від реалізації з 4,04 у 2015 р. до 4,88 у 2016 р., хоча показник не відповідає нормативному значенню. У 2016 р. коефіцієнт стійкості економічного зростання становив 0,0013, а в 2015 р. – 0,03, що пояснюється наявністю фінансових витрат лише у 2016 р., погіршенням результатів діяльності.

Негативним для діяльності підприємства у 2016 р. відносно 2015 р. є скорочення фондівддачі на 7,38% та зростання фондомісткості на 7,96%. Для діяльності підприємства є характерним зростання заборгованості та несвоечасність оплати товарів з боку покупців, адже у 2016 р. коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості становив 1,7 та у 2015 р. склав 2,24, тобто частка скорочення сягнула 24,29%. Отже, більшість показників ділової активності у 2016 р. погіршилися, за винятком частки прибутку від реалізації. Діяльність підприємства є помірно-ефективною, зменшується сума прибутку, покращується рівень конкурентоспроможності та імідж на зовнішньому ринку.

Був проведений аналіз на предмет визначення типу фінансової стійкості у 2012–2016 рр. Діяльність підприємства ПАТ «Запорізький механічний завод» у 2016 р. характеризувалася такими даними: власний капітал у 2016 р. становив 61075 тис. грн, у 2015 р. – 59539 тис. грн, тобто частка зростання склала 1536 тис. грн, або 3%; сума необоротних активів порівняно з 2015 р. зменшилася на 15272 тис. грн, або на 81%, оскільки у 2015 р. їх вартість становила 18757 тис. грн, а в 2016 р. – 3485 тис. грн. Поряд з наведеними змінами відбулося зростання власних обігових коштів у 2016 р. відносно 2015 р. на 16808 тис. грн, або на 41%, у 2015-2016 рр. сума довгострокових зобов'язань була відсутньою, а також подібна ситуація сформувалася щодо обсягу короткострокових кредитів. Відповідно до наведених даних було встановлено, що підприємство у 2012-2016 рр. має абсолютний тип фінансової стійкості.

Таким чином, підприємство ПАТ «Запорізький механічний завод» у 2016 р. є прибутковим, частково рентабельним, має середній рівень фінансової стійкості, скорочує рівень заборгованості та підвищує частку власних фінансових ресурсів. Проаналізовані коефіцієнти фінансової стійкості та ділової активності у 2016 р. мали тенденцію до незначного покращення, але показники рентабельності мали негативну динаміку. На нашу думку, хоч і підприємство є абсолютно стійким, варто покращити процес виробництва, скоротити витрати, зменшити суму позикового капіталу, поліпшити якість продукції, підвищити прибуток від продажу. Результати проведеного аналізу є підтвердженням поступового підвищення рівня економічного розвитку та налагодження результатів діяльності, адже підприємство має всі необхідні ресурси для подальшого процвітання. Одночасно передумовою успішного економічного розвитку є впровадження наступних заходів: пришвидшення адаптації до потреб зовнішнього ринку шляхом розробки відповідних заходів; нейтралізація дії загроз ринкового середовища; нарощування виробництва якісних товарів; впровадження сучасних методів просування товару на ринок; пошук нових каналів збуту продукції; налагодження взаємозв'язків з іншими підприємствами; збалансованість роботи всіх підрозділів підприємства; пришвидшення обсягів виробництва та збуту продукції; активізація інноваційного розвитку; раціональне використання ресурсної бази.

Висновки. Передумовою економічного розвитку проаналізованих підприємств машинобудування є покращення їх виробничо-господарської діяльності, нейтралізація дії загроз ринкового середовища та вирішення існуючих проблем. Дані підприємства мають всі передумови для стабілізації економічного розвитку, тобто сировинну базу, географічне розміщення, підтримку з боку органів місцевої влади. Тому для покращення розвитку даних підприємств доцільно активізувати виробничу діяльність, залучитися підтримкою держави, сформувати конкурентні переваги, створити безпечні умови розвитку, впровадити сучасні методи просування товару на ринок, налагодити взаємозв'язок з іншими підприємствами, активізувати інноваційний розвиток, підвищити інвестиційну привабливість.

Література

1. Білошкурська Н.В. Загрози стратегічному розвитку економічної безпеки підприємств агропромислового комплексу України [Електронний ресурс] / Н.В. Білошкурська, М.В. Білошкурський // Агросвіт. – 2013. – № 6. – С. 23–28. – Режим доступу : <http://www.agrosvit.info/?op=1&z=1210&i=4>.
2. Бондарчук М.К. Фінансовий облік як інформаційне джерело для визначення рівня економічної безпеки підприємства [Електронний ресурс] / М.К. Бондарчук, Г.М. Воляник // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія економічна. – 2013. – Вип. 2. – С. 207–216. – Режим доступу : <http://www2.lvduvs.edu.ua/seriia-ekonomichna/481-vipusk-2-2013-seriya-ekonomichna>.
3. Дакус А. В. Економічний розвиток підприємства: сутність та визначення [Електронний ресурс] / А. В. Дакус, Н.О. Сімченко // Актуальні проблеми економіки та управління : збірник наукових праць молодих вчених. – 2012. – Вип. 6. – Режим доступу : <http://ela.kpi.ua/handle/123456789/12350>.
4. Кондратюк О.І. Основні напрями економічного розвитку підприємств у сучасних умовах / О.І. Кондратюк // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). – 2013. – № 1(1). – С. 257–266.

5. Маркова С. В. Сучасний стан та напрямки розширення експортного потенціалу підприємства авіабудівної галузі України [Електронний ресурс] / С. В. Маркова // Інноваційна економіка : всеукраїнський науково-виробничий журнал. – 2013. – № 1(39). – С. 41–44. – Режим доступу : http://ie.at.ua/IE_2013/InnEco_1-39-2013.pdf.
6. Економічна безпека підприємств, організацій та установ : навч. посіб. / Ортинський В.Л., Керницький І.С., Живко З.Б., Керницький М.І., Живко М.О. – Київ : Правова єдність, 2009. – 544 с.
7. Офіційний сайт ПАТ «Запорізький механічний завод» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zmq-zp.com/ua/>.
8. Офіційний сайт ПрАТ «Запоріжтрансформатор» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ztr.com.ua/ua/main>.
9. Покропивний С. Ф. Економіка підприємства : підручник / С. Ф. Покропивний. – [2-е вид.]. – Київ : КНЕУ, 2001. – 528 с.
10. Пономарьов В.П. Формування механізму забезпечення економічної безпеки підприємства : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. економ. наук : спец. 08.06.01 «Економіка, організація і управління підприємствами» / В.П. Пономарьов. – Луганськ, 2000. – 27 с.
11. Селіверстов В.В. Аналіз ефективності інноваційної складової в комерційній діяльності ПАТ «Мотор Січ» за період 2004-2010 роки / В.В. Селіверстов, О.В. Селіверстов // Вісник Запорізького національного університету : збірник наукових праць. Економічні науки. – 2012. – № 1(13). – С. 33–36.
12. Череп А.В. Особливості оцінки фінансово-економічної безпеки підприємств машинобудування [Електронний ресурс] / А.В. Череп, Л.В. Худолей // Вісник Запорізького національного університету : збірник наукових праць. Економічні науки. – 2015. – № 3(27). – С. 33–40. – Режим доступу : http://visnykznu.org/visnyk_ua/arh/t_visn_2015/2015econ3.html.

References

1. Biloshkurska N.V. Zahrozy stratehichnomu rozvytku ekonomichnoi bezpeky pidpriemstv ahropromysloвого комплексу України [Elektronnyi resurs] / N.V. Biloshkurska, M.V. Biloshkurskyi // Ahrosvit. – 2013. – № 6. – S. 23–28. – Rezhym dostupu : <http://www.agrosvit.info/?op=1&z=1210&i=4>.
2. Bondarchuk M.K. Finansovyi oblik yak informatsiine dzerelo dlia vyznachennia rinvnia ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva [Elektronnyi resurs] / M.K. Bondarchuk, H.M. Volianyk // Naukovyi visnyk Lvivskoho derzhavnogo universytetu vnutrishnikh sprav. Seriya ekonomichna. – 2013. – Vyp. 2. – S. 207–216. – Rezhym dostupu : <http://www2.lvduvs.edu.ua/seriya-ekonomichna/481-vipusk-2-2013-seriya-ekonomichna>.
3. Dakus A. V. Ekonomichni rozvytok pidpriemstva: sutnist ta vyznachennia [Elektronnyi resurs] / A. V. Dakus, N.O. Simchenko // Aktualni problemy ekonomiky ta upravlinnia : zbirnyk naukovykh prats molodykh vchenykh. – 2012. – Vyp. 6. – Rezhym dostupu : <http://ela.kpi.ua/handle/123456789/12350>.
4. Kondratiuk O.I. Osnovni napriamy ekonomichnogo rozvytku pidpriemstv u suchasnykh umovakh / O.I. Kondratiuk // Zbirnyk naukovykh prats Tavriiskoho derzhavnogo ahrotekhnolohichnogo universytetu (ekonomichni nauky). – 2013. – № 1(1). – S. 257–266.
5. Markova S. V. Suchasnyi stan ta napriamky rozshyrennia eksportnogo potentsialu pidpriemstva aviabudivnoi haluzi Ukrainy [Elektronnyi resurs] / S. V. Markova // Innovatsiina ekonomika : vseukrainskyi naukovo-vyrobnychi zhurnal. – 2013. – № 1(39). – S. 41–44. – Rezhym dostupu : http://ie.at.ua/IE_2013/InnEco_1-39-2013.pdf.
6. Ekonomichna bezpeka pidpriemstv, orhanizatsii ta ustanov : navch. posib. / Ortynskiy V.L., Kernitskiy I.S., Zhyvko Z.B., Kernitskiy M.I., Zhyvko M.O. – Kyiv : Pravova yednist, 2009. – 544 s.
7. Ofitsiyniy sait PAT «Zaporizkiy mekhanichnyi zavod» [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://zmq-zp.com/ua/>.
8. Ofitsiyniy sait PrAT «Zaporizhtransformator» [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://ztr.com.ua/ua/main>.
9. Pokropivnyi S. F. Ekonomika pidpriemstva : pidruchnyk / S. F. Pokropivnyi. – [2-e vyd.]. – Kyiv : KNEU, 2001. – 528 s.
10. Ponomarov V.P. Formuvannia mekhanizmu zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. ekonom. nauk : spets. 08.06.01 «Ekonomika, orhanizatsiia i upravlinnia pidpriemstvamy» / V.P. Ponomarov. – Luhansk, 2000. – 27 s.
11. Seliverstov V.V. Analiz efektyvnosti innovatsiinoi skladovoi v komertsiiinii diialnosti PAT «Motor Sich» za period 2004-2010 roky / V.V. Seliverstov, O.V. Seliverstov // Visnyk Zaporizkoho natsionalnogo universytetu : zbirnyk naukovykh prats. Ekonomichni nauky. – 2012. – № 1(13). – S. 33–36.
12. Cherep A.V. Osoblyvosti otsinky finansovo-ekonomichnoi bezpeky pidpriemstv mashynobuduvannia [Elektronnyi resurs] / A.V. Cherep, L.V. Khudolie // Visnyk Zaporizkoho natsionalnogo universytetu : zbirnyk naukovykh prats. Ekonomichni nauky. – 2015. – № 3(27). – S. 33–40. – Rezhym dostupu : http://visnykznu.org/visnyk_ua/arh/t_visn_2015/2015econ3.html.

Рецензія/Peer review : 11.11.2017
Надрукована/Printed : 27.12.2017
Рецензент: д. е. н., проф. Гончар О. І.